

Centraal Planbureau

CDA partijhoofdstuk

Keuzes in Kaart 2025-2028

VVD | D66 | GroenLinks-PvdA | CDA | ChristenUnie | Volt | JA21 | SGP

CPB
november
2023

5 CDA

Het CDA verhoogt de lasten met 5,3 mld euro. Er zijn onderliggend wel enkele verschuivingen in de lasten, per saldo worden de lasten op inkomen en arbeid verlaagd. Zo voert het CDA in de inkomstenbelasting een vierschijvenstelsel in met progressieve tarieven en verlaagt de partij de arbeidskorting. Het maximale aftrektarief voor aftrekposten wordt verlaagd naar het tweede schijftarief. Tegelijkertijd worden de algemene heffingskorting en de arbeidskorting niet meer afgebouwd en halveert de partij de afbouw van de ouderenkorting. Ook de IACK wordt afgeschaft. Op gemeentelijk niveau voert het CDA een huishoudensheffing en een onroerendezaakbelasting voor gebruikers in. De zorgpremies worden voor een deel verschoven van gezinnen naar bedrijven en het hoge tarief van de vennootschapsbelasting wordt verlaagd. Op het gebied van klimaat en milieu voert het CDA een wegeenvignet in en verlaagt het de brandstofaccijns.

Het CDA houdt de totale overheidsuitgaven ongewijzigd ten opzichte van het basispad, het EMU-saldo verbetert. Wel kiest het CDA voor een andere verdeling. Het CDA geeft extra geld uit aan defensie en intensiveert in de zorg door onder meer het eigen risico te bevriezen. De partij trekt ten opzichte van het basispad minder geld uit voor het onderwijs en schaft het Nationaal Groeifonds af. De kinderbijslag en het kindgebonden budget worden verhoogd, terwijl voor de kinderopvang de inkomensafhankelijke eigen bijdrage omhooggaat. Omdat de lasten verhoogd worden, verbetert het EMU-saldo in 2028 na economische doorwerking tot -3,2% bbp in 2028.

De maatregelen hebben een vrijwel neutraal effect op de koopkracht; alleenverdieners en uitkeringsgerechtigden gaan erop vooruit. In doorsnee gaan huishoudens er gemiddeld met 0,1% per jaar op vooruit ten opzichte van het basispad. Alleenverdieners hebben geen last van de afschaffing van de IACK, maar profiteren er wel van dat de algemene heffingskorting voor een kwart overdraagbaar wordt. Voor uitkeringsgerechtigden pakken het lagere eerste schijftarief in box 1 en het hogere kindgebonden budget gunstig uit. Hierdoor daalt ook de armoede, met name onder kinderen.

Het beleidspakket verlaagt de economische groei met 0,1% per jaar, de werkloosheid daalt met 0,3%-punt in 2028. De overheidsbestedingen nemen iets toe, terwijl de bestedingen van huishoudens en bedrijven licht dalen als gevolg van de hogere lasten. Per saldo neemt de economische groei iets af ten opzichte van het basispad. De werkloosheid daalt licht door het lagere arbeidsaanbod. De financiële prikkel om (meer) te gaan werken neemt met name door de overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting enigszins af.

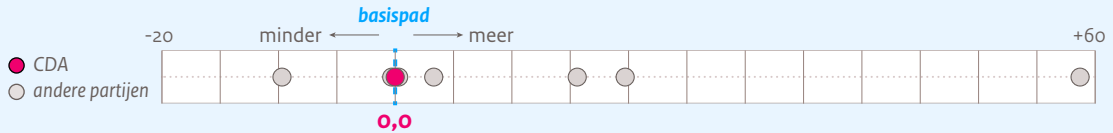
CDA: uitgaven- en lastenbeeld

Budgettair overzicht van het partijprogramma van het CDA in 2028 ten opzichte van de situatie als er in de komende regeerperiode geen beleid zou wijzigen (basispad)

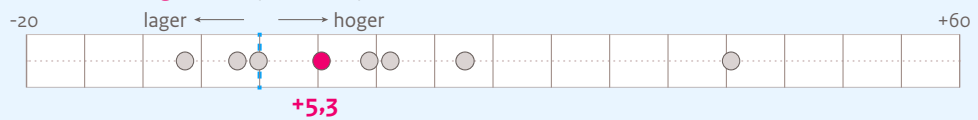

Overzicht 2028

Effect op totale overheidsuitgaven (in mld euro)

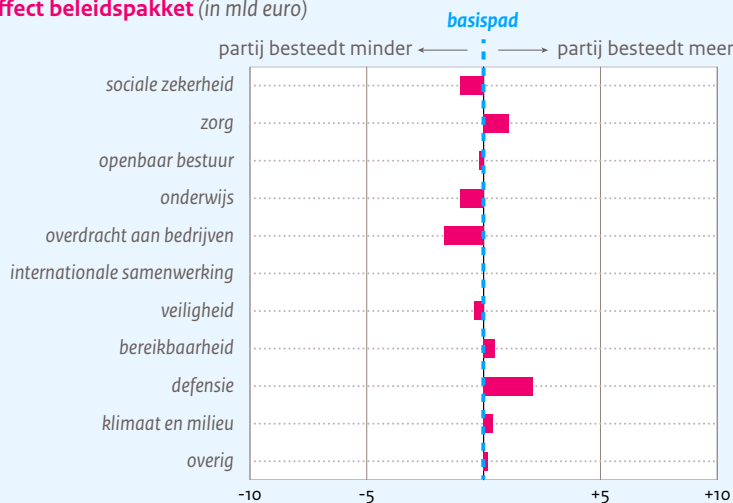

Effect op totale beleidsmatige lasten (in mld euro)

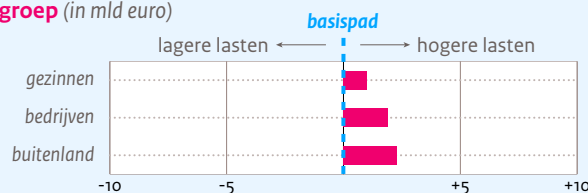
Overheidsuitgaven 2028

Effect beleidspakket (in mld euro)

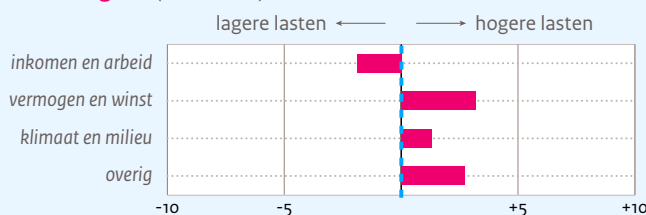

Lastenverdeling 2028

Verdeling naar groep (in mld euro)

Verdeling naar categorie (in mld euro)

Basispad

Het basispad is de verwachte ontwikkeling bij ongewijzigd beleid. Voor meer uitleg over basispaden zie hoofdstuk 10. Download [databestand Keuzes in Kaart 2025-2028](#)

CDA: economische effecten

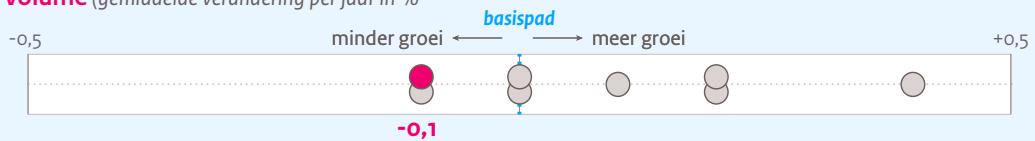
Overzicht van de effecten van het partijprogramma van het CDA in 2025-2028

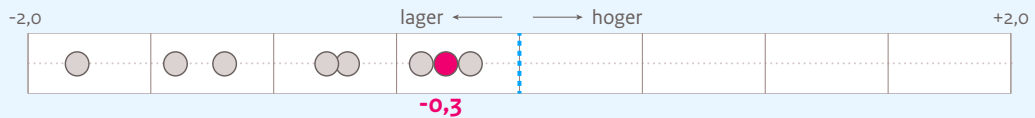
Macro-economische effecten

● CDA ○ andere partijen

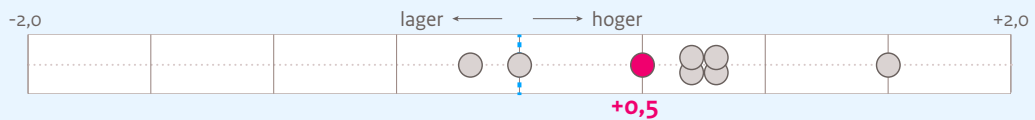
Bbp-volume (gemiddelde verandering per jaar in %)

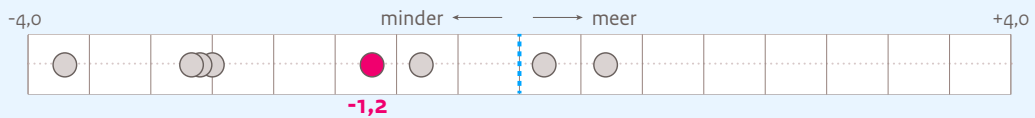
Werkloosheid (verandering 2028 in % beroepsbevolking)

Begrotingssaldo (verandering niveau 2028 in % bbp)

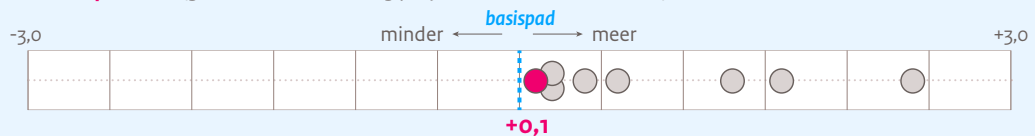

Overheidsschuld (verandering niveau 2028 in % bbp)

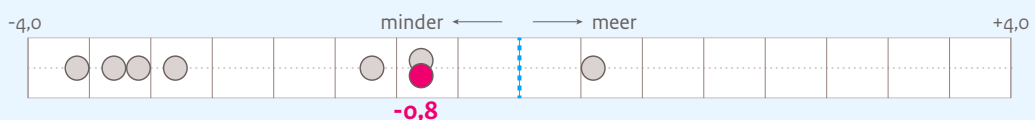

Koopkracht en armoede

Mediane koopkracht (gemiddelde verandering per jaar in %, alle huishoudens)

Personen in armoede (verandering 2028 in % van bevolking)

Armoede

Iemand leeft in armoede als diens inkomen onder het niet-veel-maar-toereikend-criterium van het Sociaal en Cultureel Planbureau valt. In het basispad ligt de armoedegrens in 2028 op een inkomen van €1794 per maand voor een eenpersoonshuishouden

Basispad

Het basispad is de ontwikkeling die het CPB verwacht bij ongewijzigd beleid. Voor meer uitleg over de basispaden, zie hoofdstuk 10.

De data van de figuren kunt u downloaden via cpb.nl of via deze link: [databestand Keuzes in Kaart 2025-2028](#)

5.1 Overheidsbegroting

Het beleidspakket van het CDA houdt de overheidsuitgaven per saldo ongewijzigd en verzwaart de beleidsmatige lasten met 5,3 mld euro. Dit zijn ex-ante mutaties, dat wil zeggen zonder de macro-economische doorwerking. Deze paragraaf bespreekt de budgettaire consequenties van het pakket van het CDA voor de overheidsbegroting op hoofdlijnen, een volledig overzicht van alle maatregelen is te vinden in paragraaf 12.4. Alle in deze paragraaf genoemde getallen zijn ten opzichte van het basispad, tenzij anders aangegeven.

In 2028 laat het CDA de overheidsuitgaven per saldo ongewijzigd. De netto-intensiveringen betreffen met name defensie en zorg. Per saldo wordt het meest omgebogen bij overdrachten aan bedrijven en sociale zekerheid.

Het CDA buigt per saldo 1,0 mld euro om op de **sociale zekerheid**. Dit komt door een verlaging van de zorgtoeslag als gevolg van het verlagen van de nominale premie en een directe financiering van kinderopvang met een inkomensafhankelijke bijdrage voor ouders. Daar staat een verhoging van de kinderbijslag en het kindgebonden budget tegenover. In de **zorg** intensiveert het CDA per saldo 1,1 mld euro (zie paragraaf 1.2). Het CDA buigt 0,2 mld euro om op **openbaar bestuur**. Dit wordt met name veroorzaakt door enerzijds een ombuiging op het resterende budget uit het groeifonds, en anderzijds door een intensivering in het gemeente- en provinciefonds. Op het **onderwijs** buigt het CDA per saldo 1,0 mld euro om. Dit komt voornamelijk door een ombuiging op het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap en het verlagen van de lumpsum in het primair onderwijs. Aan **overdrachten aan bedrijven** wordt in 2028 per saldo 1,7 mld euro minder besteed. Dit komt door een ombuiging op het resterende budget uit het groeifonds.

De uitgaven aan **internationale samenwerking** blijven onveranderd. Het CDA wil per saldo 0,4 mld euro minder uitgeven aan **veiligheid**. Dit komt door een ombuiging op asielopvang door asielinstroombeperkende maatregelen te nemen. Op het terrein van **bereikbaarheid** komt het CDA tot een netto-intensivering van 0,5 mld euro. Dit komt vooral door een investeringsprogramma om de regionale bereikbaarheid te verbeteren. Het CDA wil per saldo 2,1 mld euro meer uitgeven aan **defensie**. Dit komt met name door intensiveringen in personeel, ondersteuning en materieel. Het CDA wil in 2028 per saldo 0,4 mld euro op **klimaat en milieu** intensiveren. In de **overige uitgaven** intensiveert het CDA 0,2 mld euro.

Tabel 5.1 Effecten op de overheidsuitgaven van beleidspakket CDA

	Basispad		Netto-intensivering beleidspakket 2028	Beleidspakket + basispad 2028	Beleidspakket + basispad	
	<i>mld euro</i> 2024	2028			% per jaar 2025-2028	
Sociale zekerheid	126,3	140,2	-1,0	139,2	2,7	2,5
Zorg	106,4	119,4	1,1	120,5	2,9	3,2
Openbaar bestuur	93,9	98,1	-0,2	97,9	1,1	1,1
Onderwijs	57,1	57,3	-1,0	56,3	0,1	-0,3
Overdrachten bedrijven	22,9	22,8	-1,7	21,1	-0,1	-2,1
Internat. samenwerking	20,0	22,8	0,0	22,8	3,3	3,3
Veiligheid	19,4	19,2	-0,4	18,8	-0,1	-0,7
Bereikbaarheid	12,3	13,2	0,5	13,7	1,8	2,8
Defensie	13,5	19,1	2,1	21,2	8,9	11,8
Klimaat en milieu (a)			0,4	0,4		
Overig (a)			0,2	0,2		
Totaal uitgaven	471,8	512,2	0,0	512,2	2,1	2,1

(a) Voor de functies Klimaat en milieu en Overig is geen basispad gespecificeerd, enkel de effecten van het beleidspakket worden gerapporteerd.

Het beleidspakket van het CDA leidt tot een stijging van de werkgelegenheid bij de **overheid** van 0,1% per jaar ten opzichte van het basispad. Als gevolg van het beleidspakket vindt in de **zorg** een stijging van de werkgelegenheid plaats van 0,1% per jaar ten opzichte van het basispad.

Tabel 5.2 Werkgelegenheidseffecten bij de overheid en zorg van beleidspakket CDA

	Basispad	Basispad	Effect beleidspakket	Beleidspakket + basispad
	<i>mln gewerkte uren,</i> 2024	% per jaar, 2025-2028		
Overheid	1668	-0,1	0,1	0,1
Zorg	1956	1,8	0,1	1,9
Overheid en zorg	3623	1,0	0,1	1,1

Het CDA verzwaart de beleidsmatige lasten in 2028 per saldo met 5,3 mld euro ten opzichte van het basispad.

Gezinnen betalen per saldo 1,0 mld euro meer aan belasting en premies. De lasten op inkomen en arbeid dalen. Zo schaft het CDA de afbouw van de algemene heffingskorting en de arbeidskorting af. Ook de nominale zorgpremies worden verlaagd. Hiertegenover staat een lastenverzwaring door de invoering van een vierschijvenstelsel in de inkomstenbelasting en een verlaging van de arbeidskorting. De belastingen op vermogen en winst stijgen, onder andere door de invoering van een gebruikersdeel in de

onroerendezaakbelasting en een vermogensaanwasbelasting in box 3. Het CDA verhoogt ook de overige lasten, onder andere door enkele verlaagde btw-tarieven af te schaffen en de tabaksaccijns te verhogen.

Voor bedrijven stijgen de beleidsmatige lasten per saldo met 1,9 mld euro. Vooral de lasten op inkomen en arbeid stijgen door het afschaffen van de maximumpremiegrens en het verhogen van het tarief in de inkomensafhankelijke bijdrage in de Zvw. De lasten op vermogen en winst dalen. Dit komt door een verlaging van het hoge vpb-tarief en een verhoging van investeringsaftrekregelingen, zoals de EIA, MIA en VAMIL. De belastingen op klimaat en milieu nemen toe, mede als gevolg van een verhoging van de energiebelasting.

De beleidsmatige lasten voor het buitenland worden per saldo met 2,3 mld euro verhoogd. Dit komt onder andere doordat het CDA de vrijstelling in de dividendbelasting voor de inkoop van eigen aandelen afschaft en de partij de vliegbelasting uitbreidt.

Tabel 5.3 Effecten op lastenontwikkeling van beleidspakket CDA

Beleidsmatige lastenontwikkeling	... waarvan inkomen en arbeid	... waarvan vermogen en winst	... waarvan klimaat en milieu	... waarvan overig	totaal
<i>Effect beleidspakket, mutatie in mld euro, 2025-2028</i>					
... waarvan gezinnen	-4,3	3,4	0,2	1,7	1,0
... waarvan bedrijven	2,3	-1,5	0,5	0,6	1,9
... waarvan buitenland	0,0	1,3	0,7	0,3	2,3
totaal	-1,9	3,2	1,3	2,7	5,3
+ is lastenverzwaring, - is lastenverlichting					

Het CDA houdt de inspanning om de nationale broeikasgasemissies te reduceren ongeveer gelijk aan het basispad en de KEV 2023. De partij heeft ervoor gekozen het verkiezingsprogramma niet te laten analyseren door het PBL, daardoor is er geen zicht op de impact van eventuele normeringen op bijvoorbeeld het gebied van klimaat en landbouw. Het CDA verhoogt de energiebelasting op aardgas voor grootverbruikers. Deze maatregel, los van andere wijzigingen bezien, maakt het gebruik van elektriciteit voor grootverbruikers relatief aantrekkelijker. Verder verlaagt de partij de brandstofaccijnzen.

Het CDA neemt geen aanvullende budgettaire maatregelen op het gebied van stikstof.

5.2 Zorg

Het CDA verhoogt de collectieve zorguitgaven met 1,1 mld euro in 2028 ten opzichte van het basispad. Dit is opgebouwd uit een verhoging van de collectieve Zvw-uitgaven met 0,2 mld euro, een verhoging van de collectieve Wlz-uitgaven met 0,2 mld euro en een verhoging van de overige zorguitgaven met 0,7 mld euro.

Tabel 5.4 Budgettaire effecten van beleidspakket CDA op zorguitgaven

	Stand 2024	Basispad	Effect beleidspakket	Beleids­pakket + basispad
	<i>mld euro</i>		<i>niveau 2028 in mld euro</i>	
Curatieve zorg (Zvw)				
Collectieve uitgaven (a)	58,1	63,9	0,2	64,1
... a.g.v. budgetmaatregelen			-0,6	
... a.g.v. eigen betalingen			0,8	
... a.g.v. aanpassing basispakket			0,0	
... a.g.v. overig			0,0	
Eigen betalingen (b) (in euro p.p.)	3,3 (222)	3,2 (213)	-0,3 (-19)	2,9 (194)
Langdurige zorg (Wlz)				
Collectieve uitgaven (a)	33,4	38,5	0,2	38,7
... a.g.v. budgetmaatregelen			0,0	
... a.g.v. eigen betalingen			0,0	
... a.g.v. overig			0,2	
Overig (o.a. Wmo/jeugd)	15,0	17,0	0,7	17,7
Collectieve zorguitgaven (a)	106,4	119,4	1,1	120,5
(a) Nettobedragen (b) Dit betreft de eigen betalingen onder het verplicht eigen risico voor verzekerde curatieve zorg. In het basispad is het eigen risico 390 euro per persoon in 2028 (in prijzen 2024). In lopende prijzen is dit 435 euro. Merk daarbij op dat niet iedereen het eigen risico vol maakt.				

In de **curatieve zorg** bevriest het CDA het verplichte eigen risico op 385 euro. De gemiddelde eigen betalingen onder het verplichte eigen risico nemen hierdoor af met 19 euro per persoon. Daarnaast heeft het CDA onder andere de intentie een hoofdlijnenakkoord af te sluiten in combinatie met een macro-beheersingsinstrument, dit leidt tot een ombuiging op de curatieve zorg.

Bij de **overige zorg** verhoogt het CDA onder andere het budget van het gemeente- en provinciefonds. Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de intensivering deels leidt tot hogere uitgaven aan Wmo en jeugdzorg.

5.3 Macro-economische effecten

De **bbp-groei ligt gemiddeld 0,1%-punt per jaar onder het basispad**. De consumptiegroei van huishoudens daalt ten opzichte van het basispad, onder andere doordat de inflatie toeneemt. De overheidsbestedingen nemen toe, met name vanwege de intensiveringen in defensie en het gemeente- en provinciefonds. De lastenverzwaring voor bedrijven heeft een drukkend effect op de investeringen (exclusief die van de overheid).

De werkloosheid komt in 2028 0,3%-punt lager uit dan in het basispad. Dat komt voornamelijk door een afname van het arbeidsaanbod, minder mensen zijn op zoek naar werk. Vooral de aanpassing in de overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting leidt tot een kleinere financiële prikkel om te werken.

De cao-lonen bij bedrijven blijven gemiddeld ongewijzigd ten opzichte van het basispad. De terugvalpositie van werknemers in het geval van werkloosheid verbetert, doordat het CDA de arbeidskorting verlaagt en de IACK versneld afbouwt, en deze lastenverzwaring wel voor werkenden en niet voor werklozen geldt. Het opwaartse effect hiervan op de cao-lonen wordt in de loononderhandelingen echter gedempt door lagere lasten voor werknemers, waardoor de cao-lonen per saldo gelijk blijven aan het basispad. De inflatie neemt met 0,1%-punt toe, met name als gevolg van de hogere productgebonden belastingen. Daardoor neemt de reële loongroei af ten opzichte van het basispad.

Tabel 5.5 Macro-economische effecten van beleidspakket CDA

	Basispad	Effect beleidspakket	Beleids­pakket + basispad
<i>gemiddelde verandering in % per jaar, 2025-2028</i>			
Volume bestedingen en productie			
Bruto binnenlands product	1,1	-0,1	1,1
Consumptie huishoudens	1,8	-0,1	1,7
Overheidsbestedingen	2,1	0,1	2,1
Investerings (niet-overheid)	0,9	-0,1	0,8
Uitvoer goederen en diensten	2,2	0,0	2,1
Lonen en prijzen			
Cao-loon bedrijven	4,1	0,0	4,1
Inflatie (hicp, a)	2,2	0,1	2,4
Reële arbeidskosten bedrijven	1,8	0,0	1,8
Arbeidsmarkt			
Werkgelegenheid (gewerkte uren)	0,1	0,0	0,1
... waarvan marktsector	-0,2	0,0	-0,2
	<i>niveau 2028 in %</i>	<i>effect op niveau in %-punt</i>	<i>niveau 2028 in %</i>
Werkloze beroepsbevolking	4,8	-0,3	4,5
Arbeidsinkomensquote bedrijven	73,2	0,5	73,7
a) geharmoniseerde consumenten­prijsindex			

5.4 Overheidssaldo en overheidsschuld

Het EMU-saldo komt door het beleidspakket van het CDA 0,5% bbp hoger uit dan in het basispad. Door de maatregelen neemt het saldo initieel toe met 0,6% bbp. De macro-economische doorwerking zorgt voor een afname van het saldo met 0,1% bbp. Het EMU-saldo in 2028 komt daarmee uit op -3,2% bbp.

Per saldo is er een klein negatief doorwerkingseffect. Door de lagere consumptie lopen de btw-opbrengsten voor de overheid terug ten opzichte van het basispad. Ook hogere werkgeverslasten zorgen voor een negatieve doorwerking op het EMU-saldo, vanwege het neerwaartse effect op werkgelegenheid. Tegelijkertijd verdienen intensiveringen bij de overheid zich deels terug, omdat deze leiden tot extra btw-opbrengsten en inkomsten via de loon- en inkomensheffing.

De schuldquote daalt in 2028 ten opzichte van het basispad door de toename van het EMU-saldo. De daling van de schuldquote wordt versterkt door de stijging van het nominale bbp (de noemer van de schuldquote). De toename van het nominale bbp komt door een hogere bbp-prijs.

Tabel 5.6 Effecten op overheidstekort en overheidsschuld van beleidspakket CDA

	2028
	% bbp
EMU-saldo	
Basispad	-3,6
Initieel effect beleidspakket	0,6
Doorwerkingseffect beleidspakket	-0,1
EMU-saldo inclusief effect beleidspakket	-3,2
Structureel EMU-saldo (a)	
Basispad	-3,0
Effect beleidspakket	0,5
Structureel EMU-saldo inclusief effect beleidspakket	-2,5
EMU-schuld	
Basispad	53,0
Effect beleidspakket	-1,2
EMU-schuld inclusief effect beleidspakket	51,8
a) EMU-saldo gecorrigeerd voor de conjunctuur en bijzondere eenmalige factoren	

5.5 Koopkrachteffecten

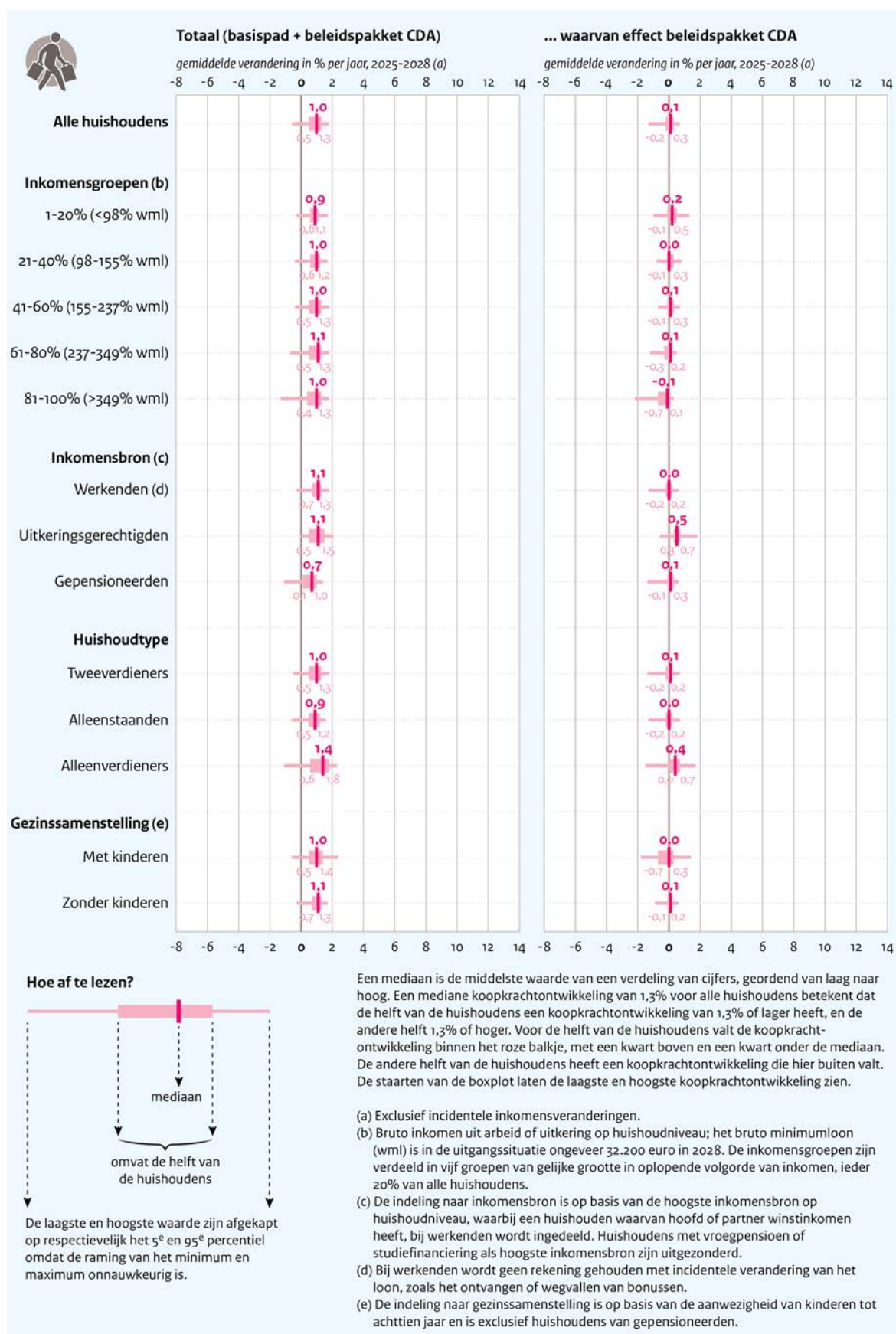
Het beleidspakket van CDA heeft een neutrale doorwerking op de mediane koopkracht (gemiddeld +0,1% per jaar ten opzichte van het basispad; zie de puntenwolk en boxplot verderop in deze paragraaf). Het CDA schaft de afbouwtrajecten van de algemene heffingskorting en de arbeidskorting af - zodat ook hoge inkomens recht hebben op de maximale korting - en verlaagt het afbouwpercentage van de ouderenkorting. Tegenover deze lastenverlichtingen staan een verlaging van de arbeidskorting en de invoering van een vierschijvenstelsel in box 1 waarbij de tarieven van de tweede, derde en vierde schijf hoger liggen dan in het huidige stelsel. Het CDA voert de overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting opnieuw in door deze voor 25% overdraagbaar te maken naar de minstverdienende partner. Daarnaast verlaagt het CDA de nominale zorgverzekeringspremie, terwijl de inkomensafhankelijke bijdrage in de Zvw wordt verhoogd. Het CDA verhoogt de kinderbijslag en het kindgebonden budget en schaft de inkomensafhankelijke combinatiekorting (IACK) af. Er is sprake van een geringe spreiding in de koopkrachtveranderingen van verschillende huishoudens. De helft van de huishoudens ervaart een gemiddelde koopkrachtverandering van -0,2% tot +0,3% per jaar. Rekening houdend met de inflatie (gemeten aan de hand van de cpi) nemen door het beleidspakket van het CDA de reële cao-lonen bij bedrijven 0,2% per jaar af ten opzichte van het basispad.

De verschillen in koopkrachtmutaties tussen de inkomensgroepen als gevolg van het CDA-pakket zijn gering. Het nieuwe stelsel in box 1 is voor lage inkomens een lastenverlichting en voor midden- en hoge inkomens een lastenverzwaring. Midden- en hoge inkomens profiteren daarentegen wel van het afschaffen van de afbouwtrajecten in de algemene heffingskorting en arbeidskorting. In iedere inkomensgroep ondervinden werkenden nadeel van het verlagen van de arbeidskorting, waardoor per saldo alle groepen rond de 0% koopkrachtontwikkeling uitkomen.

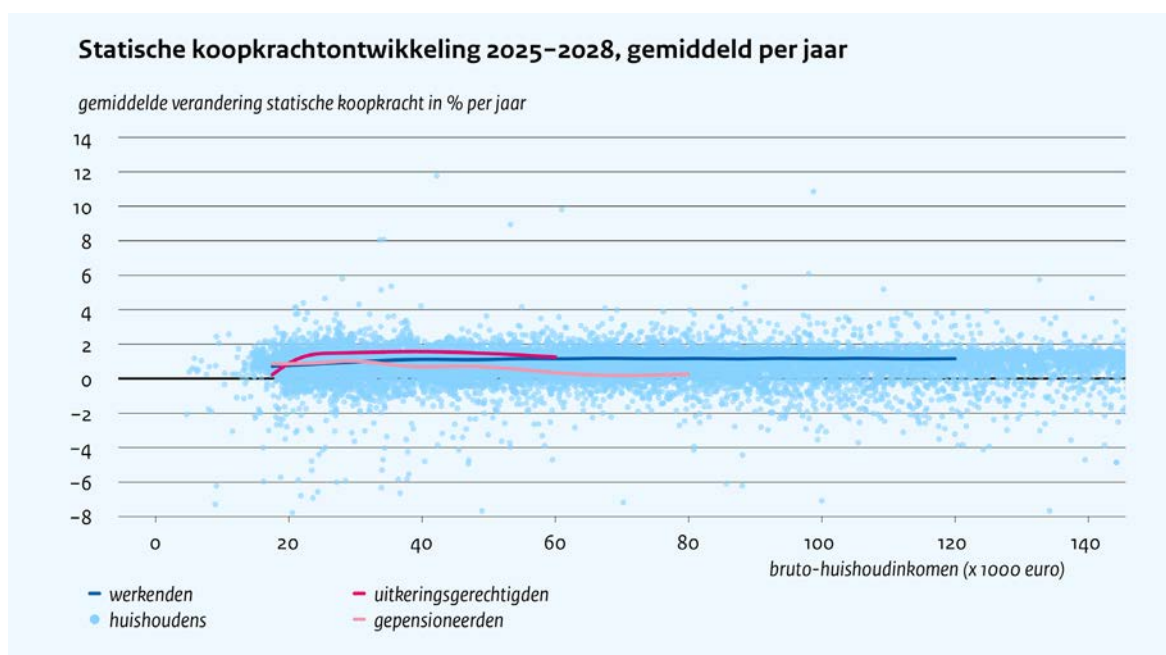
Uitkeringsgerechtigden (0,5%) gaan er met dit pakket in doorsnee op vooruit, het effect op gepensioneerden (0,1%) en werkenden (0,0%) is beperkt. Uitkeringsgerechtigden profiteren meer van het lagere eerste schijftarief in box 1 en het hogere kindgebonden budget. Werkenden ondervinden nadeel van de verlaagde arbeidskorting en voor veel van hen pakt het vierschijvenstelsel negatief uit, maar ze profiteren van de afgeschafte afbouwpaden van de arbeidskorting en algemene heffingskorting. Voor gepensioneerden heeft het verlengen van de afbouw in de ouderenkorting een positief koopkrachteffect.

De koopkracht van alleenverdieners stijgt in doorsnee met 0,4% per jaar; de koopkracht van tweeverdieners en alleenstaanden blijft ten opzichte van het basispad vrijwel stabiel. Alleenverdieners profiteren van het herinvoeren van de overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting naar de minstverdienende partner. De minstverdienende partner kan daardoor onder bepaalde condities een kwart van de algemene heffingskorting uitbetaald krijgen. Daarnaast hebben alleenverdieners geen last van de afschaffing van de IACK, zoals tweeverdieners.

Figuur 5.1 Boxplot koopkrachtontwikkeling basispad inclusief beleidspakket CDA, gemiddeld per jaar

Figuur 5.2 Koopkrachtontwikkeling basispad inclusief beleidspakket CDA, gemiddeld per jaar

5.6 Effecten op armoede

Door de maatregelen van het CDA daalt de armoede met 0,8%-punt naar 5,3%. Het nieuwe vierschijvenstelsel in box 1 levert de grootste bijdrage aan de daling van de armoede, doordat het nieuwe tarief in de eerste schijf lager is dan het huidige tarief. Hierdoor stijgt ook de bijstandsuitkering. Omdat er relatief veel armoede onder bijstandsgerechtigden is, daalt hierdoor het aantal personen in armoede. De verhoging van de kinderbijslag en het kindgebonden budget zorgt ook voor een daling van de armoede. De verlaging van de arbeidskorting heeft een verhogend effect op de totale armoede.

Als gevolg van het CDA-pakket daalt de armoede onder kinderen met 2,1%-punt tot 5,9%. Deze daling wordt grotendeels door dezelfde maatregelen veroorzaakt als de daling van de totale armoede. De verhoging van de kinderbijslag en het kindgebonden budget hebben van alle maatregelen de grootste bijdrage aan de daling van armoede onder kinderen en zorgen ervoor dat de daling van de kinderarmoede groter is dan de daling van de totale armoede.

Tabel 5.7 Effecten op armoede van beleidspakket CDA

	Basispad	Basispad incl. effect	Effect
Personen in armoede	6,1%	5,3%	-0,8%
Kinderen in armoede	8,0%	5,9%	-2,1%

12.4 CDA

Deze paragraaf geeft een gedetailleerd overzicht van het door het CDA aangeleverd beleidspakket en de effecten daarvan op de overheidsuitgaven en de lasten in 2028. De bedragen zijn ex ante, in prijzen 2024 en betreffen afwijkingen ten opzichte van het basispad.

12.4.1 Uitgaven

Het CDA houdt de overheidsuitgaven per saldo ongewijzigd in 2028. Na een opsomming van de uitgavenmaatregelen per uitgavenfunctie volgt een tabel.

Sociale zekerheid

- **Verhogen kinderbijslag (CDA_105)**
Het CDA verhoogt de kindbedragen in de kinderbijslag van 0- tot 11-jarigen tot het niveau van 12- tot 17-jarigen en verhoogt daarna de bedragen per kind naar 1754 euro per jaar. Dit is een intensivering van 1,4 mld euro.
- **Verhogen kindgebonden budget (CDA_107)**
Het CDA verlaagt het afbouwpunt voor paren in het kindgebonden budget naar 40.000 euro en verhoogt alle kindbedragen met 356 euro. Dit is een intensivering van 0,4 mld euro.
- **Afschaffen kostendelersnorm Participatiewet (CDA_237)**
Het CDA schaft de kostendelersnorm in de Participatiewet af. Dit is een intensivering van 0,3 mld euro.
- **Uitbreiden beschutte werkplekken met 8000 plekken (CDA_106)**
Het CDA breidt het aantal beschutte werkplekken uit met 8000 plekken. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro.
- **Intensivering inkomensondersteuning Participatiewet (CDA_251)**
Het CDA intensificeert taakstellend 0,2 mld euro in de invoering van een toelage voor zowel personen die langer dan drie jaar een bijstandsuitkering ontvangen als voor gezinnen in de bijstand met meer dan twee minderjarige kinderen.
- **Introduceren inkomensafhankelijke eigen bijdrage en directe financiering kinderopvang + twee gratis dagen 2- en 3-jarigen (zonder arbeidseis) (CDA_101)**
Het CDA voert directe financiering van kinderopvanginstellingen in met een inkomensafhankelijke eigen bijdrage. De eerste twee dagen dagopvang zijn gratis voor twee- en driejarigen. Zowel werkende als niet-werkende ouders kunnen van deze twee gratis dagen voor twee- en driejarigen gebruik maken. Dit is een ombuiging van 1,0 mld euro.
- **Verlaging nominale premie, effect zorgtoeslag (CDA_196_e)**
Het CDA verlaagt de nominale zorgverzekeringspremie met 10% en compenseert deze maatregel budgetneutraal met een verhoging van de IAB in de Zvw (CDA_195). De verlaging van de nominale premie zorgt voor een verlaging van de zorgtoeslag. Dit is een ombuiging van 1,0 mld euro.
- **Verlagen vermogensgrenzen zorgtoeslag en kindgebonden budget naar niveau huurtoeslag + grondslag toeslagen uitbreiden met box 2-vermogen (CDA_193)**
Het CDA verlaagt de vermogensgrenzen voor de zorgtoeslag en het kindgebonden budget naar het niveau van de vermogensgrens voor de huurtoeslag en neemt box 2-vermogen mee in de vermogenstoets van toeslagen. Dit is een ombuiging van 0,8 mld euro.
- **Asielinstroom-beperkende maatregelen (Bijstandsuitkeringen) (CDA_241_b)**
Het CDA neemt maatregelen om de asielinstroom te beperken, zie CDA_241_a. Dit zorgt voor minder aanspraak op bijstandsuitkeringen, dit is een ombuiging van 0,3 mld euro.
- **Handhaven eigen risico op 385 euro, effect op zorgtoeslag (CDA_110_c)**
Het CDA bevriest het eigen risico op een niveau van 385 euro. Daardoor daalt de hoogte van de zorgtoeslag. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.

- **Flexibele AOW-leeftijd: tot drie jaar later (CDA_104)**
Het CDA biedt de mogelijkheid om de AOW tot maximaal drie jaar later actuariael neutraal in te laten gaan. Op korte termijn is er sprake van een ombuiging van 0,2 mld euro, omdat een deel van de AOW-gerechtigden kiest voor latere opname.

Zorg

- **Bevriezen verplicht eigen risico in de Zvw op 385 euro (CDA_110_a)**
Het CDA bevriest de hoogte van het verplichte eigen risico in de Zvw, dit blijft 385 euro. Dit is een intensivering van 0,8 mld euro.
- **Intensivering gemeente- en provinciefonds: Wmo/jeugdzorg (CDA_253_b, CDA_253_c)**
Het CDA intensiveert 1,2 mld euro in het gemeente- en provinciefonds (zie CDA_253_a). Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de intensivering deels neerslaat bij zorg. Dit is een intensivering van 0,5 mld euro in Wmo/Jeugdzorg.
- **Intensivering fonds gehandicaptensport (CDA_123)**
Het CDA intensiveert 0,2 mld euro in het fonds gehandicaptensport.
- **Intensivering extra plekken in verpleeghuizen (CDA_127)**
Het CDA intensiveert taakstellend 0,2 mld euro in de Wlz met het oog op het uitbreiden van het aantal plekken in verpleeghuizen.
- **Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (CDA_112)**
Het CDA heeft de intentie om een hoofdlijnenakkoord af te sluiten in combinatie met het macrobeheersinstrument. Deze maatregel leidt tot ombuigingen van 0,2 mld euro in de ziekenhuiszorg en beperkte ombuigingen in de huisartsenzorg, de geestelijke gezondheidszorg en de wijkverpleging. In totaal is de ombuiging op de Zvw 0,4 mld euro.
- **Verlagen van de beschikbaarheidsbijdrage voor medisch specialistische vervolgoopleidingen (CDA_135)**
Het CDA verlaagt de beschikbaarheidsbijdrage voor medisch specialistische vervolgoopleidingen. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.

Openbaar bestuur

- **Intensivering gemeente- en provinciefonds: openbaar bestuur (CDA_253_a)**
Het CDA intensiveert 1,2 mld euro in het gemeente- en provinciefonds met het oog op de uitvoeringskracht (0,7 mld euro), het afschaffen van de opschalingskorting (0,3 mld euro) en het opzetten van een gemeenschapsfonds (0,2 mld euro). Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de intensivering deels neerslaat bij openbaar bestuur (0,7 mld euro).
- **Intensivering provinciefonds: openbaar bestuur (CDA_253_d)**
Het CDA intensiveert taakstellend 0,2 mld euro in het provinciefonds met het oog op regionale middelen voor cultuur.
- **Intensivering kennis & innovatie in regio (oormerk) (CDA_163_b)**
Het CDA intensiveert in het creëren van een specifieke uitkering via het provinciefonds voor economische ontwikkeling in de regio (CDA_163_a). Vanwege de administratieve lasten die met een specifieke uitkering gepaard gaan, is er sprake van een beperkt efficiëntieverlies bij openbaar bestuur.
- **Ombuiging Nationaal Groeifonds: openbaar bestuur (CDA_164_b, CDA_164_c)**
Het CDA buigt het resterende budget uit het groeifonds volledig om. Dit is een ombuiging van 0,9 mld euro op openbaar bestuur.
- **Apparaatskorting Rijk: openbaar bestuur (CDA_158_a)**
Het CDA beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en de zbo's via een apparaatskorting en zondert defensie uit. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro op openbaar bestuur.

Onderwijs

- **Invoeren persoonlijke leerrekeningen (CDA_139)**
Het CDA introduceert persoonlijke leerrekeningen, met een tegoed van 2000 euro bij het behalen van een mbo-diploma. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.

- **Taakstellende intensivering gericht op het behoud van mbo- en hbo-opleidingen in krimpregio's (CDA_150)**
Het CDA intensiveert taakstellend 0,2 mld euro in het behoud van mbo- en hbo-opleidingen in krimpregio's.
- **Verhogen lumpsum po voor bijscholing (CDA_239)**
Het CDA verhoogt de lumpsum van het primair onderwijs voor bijscholing van leerlingen binnen de school om kansenongelijkheid te beperken. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.
- **Ombuiging Fonds voor Onderzoek en Wetenschap (CDA_151)**
Het CDA buigt de uitgaven aan het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap volledig om. Dit is een ombuiging van 0,5 mld euro.
- **Verlagen lumpsum po en herziening financieringsstructuur (CDA_140)**
Het CDA verhoogt het vaste bedrag per school in het primair onderwijs en verlaagt het variabele bedrag per leerling. De gewijzigde structuur resulteert in een verschuiving van budgetten van grotere naar kleinere scholen. Dit is een taakstellende ombuiging van 0,5 mld euro.
- **Verplichten Nederlandse taal in bacheloropleidingen (CDA_147)**
Het CDA verplicht bacheloropleidingen tot het lesgeven in de Nederlandse taal. Hierdoor neemt het aantal internationale studenten af. Dit is een ombuiging van 0,4 mld euro.
- **Verlagen lumpsum hoger onderwijs en herziening financieringsstructuur (CDA_148)**
Het CDA verhoogt het vaste bedrag per instelling en verlaagt het variabele bedrag per student in het hoger onderwijs. Dit is een taakstellende ombuiging van 0,2 mld euro.

Overdrachten aan bedrijven

- **Ombuiging Nationaal Groeifonds: overdrachten aan bedrijven (CDA_164_a)**
Het CDA buigt het resterende budget uit het groeifonds volledig om. Dit is een ombuiging van 1,7 mld euro op overdrachten aan bedrijven.

Veiligheid

- **Intensivering strafrechterketen (CDA_172)**
Het CDA intensiveert taakstellend 0,2 mld euro in de strafrechterketen.
- **Asielinstroom-beperkende maatregelen (COA, IND, Nidos) (CDA_241_a)**
Het CDA neemt maatregelen om de asielinstroom te beperken, zoals het versoberen van opvangomstandigheden in de asielketen, het verscherpen van toelatingscriteria, en het beperken van mogelijkheden tot gezinshereniging tot het kerngezin. Hierdoor treden besparingen op bij het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA), de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), en Nidos, dit is een ombuiging van 0,6 mld euro. De partij sluit hiervan 0,1 mld euro terug naar de uitvoeringsorganisaties. Afhankelijk van de precieze vormgeving kunnen deze maatregelen gepaard gaan met juridische risico's.
- **Apparaatskorting Rijk: veiligheid (CDA_158_b)**
Het CDA beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en de zbo's via een apparaatskorting. Dit is een ombuiging van 0,1 mld euro op veiligheid.

Bereikbaarheid

- **Regionaal investeringsprogramma bereikbaarheid (CDA_179)**
Het CDA intensiveert 0,4 mld euro in de bereikbaarheid in de regio.
- **Invoeren congestieheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (CDA_235_e)**
De invoering van een congestieheffing door het CDA gaat gepaard met invoeringskosten van 0,1 mld euro en uitvoeringskosten van 0,1 mld euro. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro.
- **Apparaatskorting Rijk: bereikbaarheid (CDA_158_c)**
Het CDA beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en de zbo's via een apparaatskorting. Dit is een beperkte ombuiging op bereikbaarheid.

Defensie

- **Intensivering defensie (CDA_182)**
Het CDA intensiveert 2,1 mld euro in defensie, met het oog op uitvoering van internationale taken, defensiematerieel en versterking van ondersteunende diensten.

Klimaat en milieu

- **Intensivering subsidies woningisolatie (CDA_186)**
Het CDA beperkt investeringsrisico's van isolatie voor woningcorporaties. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro.
- **Subsidieregeling verduurzaming grootverbruikers (CDA_218_c)**
Het CDA intensiveert via een subsidieregeling 0,2 mld euro in het verduurzamen van grootgebruikers van energie.

Overig

- **Intensivering kennis & innovatie in regio (CDA_163_a)**
Het CDA intensiveert 0,2 mld euro in het creëren van een specifieke uitkering via het provinciefonds voor economische ontwikkeling in de regio. Vanwege de administratieve lasten die met een specifieke uitkering gepaard gaan, is er sprake van een efficiëntieverlies (CDA_163_b).
- **Intensivering stimuleren bouwsparen (CDA_188)**
Het CDA heeft de intentie om een bestuurlijk akkoord af te sluiten met banken om bouwsparen te stimuleren. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro.
- **Ombuiging op middelen voor cultuur (CDA_152)**
Het CDA buigt 0,2 mld euro om op middelen voor cultuur.

12.4.2 Maatregelen met een direct EMU-schuldeffect

De volgende maatregelen hebben geen effect op het EMU-saldo, maar wel een direct effect op de EMU-schuld.

EMU-schuld direct

- **Garantiefonds woningbouw (CDA_189)**
Het CDA intensiveert 0,2 mld euro voor het oprichten van een garantiefonds voor nieuwbouwprojecten. Dit verhoogt de EMU-schuld met 0,5 mld euro binnen de kabinetsperiode.

Tabel 12.7 Netto ombuigingen in 2028, t.o.v. basispad ex ante, mld euro

(+) betekent intensivering, (-) betekent ombuiging.	2028
Sociale zekerheid	-1,0
Verhogen kinderbijslag (CDA_105)	1,4
Verhogen kindgebonden budget (CDA_107)	0,4
Afschaffen kostendelersnorm Participatiewet (CDA_237)	0,3
Uitbreiden beschutte werkplekken met 8000 plekken (CDA_106)	0,2
Intensivering inkomensondersteuning Participatiewet (CDA_251)	0,2
Introduceren inkomensafhankelijke eigen bijdrage en directe financiering kinderopvang + twee gratis dagen 2- en 3-jarigen (zonder arbeidseis) (CDA_101)	-1,0
Verlaging nominale premie, effect zorgtoeslag (CDA_196_e)	-1,0
Verlagen vermogensgrenzen zorgtoeslag en kindgebonden budget naar niveau huurtoeslag + grondslag toeslagen uitbreiden met box 2-vermogen (CDA_193)	-0,8
Asielinstroom-beperkende maatregelen (Bijstandsuitkeringen) (CDA_241_b)	-0,3

Handhaven eigen risico op 385 euro, effect op zorgtoeslag (CDA_110_c)	-0,2
Flexibele AOW-leeftijd: tot drie jaar later (CDA_104)	-0,2
Zorg	1,1
Bevriezen verplicht eigen risico in de Zvw op 385 euro (CDA_110_a)	0,8
Intensivering gemeente- en provinciefonds: Wmo/jeugdzorg (CDA_253_b, CDA_253_c)	0,5
Intensivering fonds gehandicaptensport (CDA_123)	0,2
Intensivering extra plekken in verpleeghuizen (CDA_127)	0,2
Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (CDA_112)	-0,4
Verlagen van de beschikbaarheidsbijdrage voor medisch specialistische vervolgoopleidingen (CDA_135)	-0,2
Openbaar bestuur	-0,2
Intensivering gemeente- en provinciefonds: openbaar bestuur (CDA_253_a)	0,7
Intensivering provinciefonds: openbaar bestuur (CDA_253_d)	0,2
Intensivering kennis & innovatie in regio (oormerk) (CDA_163_b)	0,0
Ombuiging Nationaal Groeifonds: openbaar bestuur (CDA_164_b, CDA_164_c)	-0,9
Apparaatskorting Rijk: openbaar bestuur (CDA_158_a)	-0,2
Onderwijs	-1,0
Invoeren persoonlijke leerrekeningen (CDA_139)	0,2
Taakstellende intensivering gericht op het behoud van mbo- en hbo-opleidingen in krimpregio's (CDA_150)	0,2
Verhogen lumpsum po voor bijscholing (CDA_239)	0,2
Ombuiging Fonds voor Onderzoek en Wetenschap (CDA_151)	-0,5
Verlagen lumpsum po en herziening financieringsstructuur (CDA_140)	-0,5
Verplichten Nederlandse taal in bacheloropleidingen (CDA_147)	-0,4
Verlagen lumpsum hoger onderwijs en herziening financieringsstructuur (CDA_148)	-0,2
Overdrachten aan bedrijven	-1,7
Ombuiging Nationaal Groeifonds: overdrachten aan bedrijven (CDA_164_a)	-1,7
Veiligheid	-0,4
Intensivering strafrechtketen (CDA_172)	0,2
Asielinstroom-beperkende maatregelen (COA, IND, Nidos) (CDA_241_a)	-0,5
Apparaatskorting Rijk: veiligheid (CDA_158_b)	-0,1
Bereikbaarheid	0,5
Regionaal investeringsprogramma bereikbaarheid (CDA_179)	0,4
Invoeren congestieheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (CDA_235_e)	0,2
Apparaatskorting Rijk: bereikbaarheid (CDA_158_c)	0,0
Defensie	2,1

Intensiveringen defensie (CDA_182)	2,1
Klimaat en milieu	0,4
Intensivering subsidies woningisolatie (CDA_186)	0,2
Subsidieregeling verduurzaming grootverbruikers (CDA_218_c)	0,2
Overig	0,2
Intensivering kennis & innovatie in regio (CDA_163_a)	0,2
Intensivering stimuleren bouwsparen (CDA_188)	0,2
Ombuiging op middelen voor cultuur (CDA_152)	-0,2
EMU-schuld direct	0,2
Garantiefonds woningbouw (CDA_189)	0,2

12.4.3 Lasten

Het CDA verhoogt de beleidsmatige lasten met per saldo 5,3 mld euro in 2028. De verhoging is opgebouwd uit een verhoging van 1,0 mld euro voor gezinnen, een verhoging van 1,9 mld euro voor bedrijven en een verhoging van 2,3 mld euro voor het buitenland. Hieronder worden de lastenmaatregelen per categorie opgesomd en gevolgd door een tabel.

Inkomen en arbeid

- Afschaffen afbouw algemene heffingskorting (CDA_190_a)**
 Het CDA laat de algemene heffingskorting niet meer afbouwen, waardoor het niveau niet meer inkomensafhankelijk is. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 13,6 mld euro.
- Afschaffen afbouw arbeidskorting (CDA_190_b)**
 Het CDA laat de arbeidskorting niet meer afbouwen, waardoor het niveau vanaf het maximum niet meer inkomensafhankelijk is. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 7,6 mld euro.
- Verlagen afbouwpercentage ouderenkorting (CDA_190_c)**
 Het CDA verlaagt het afbouwpercentage van de ouderenkorting naar 3%. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 0,5 mld euro.
- Uniformeren tarief box 2 (CDA_243)**
 Het CDA voert een uniform box 2-tarief in van 25%. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven van 0,4 mld euro.
- Introduceren overdraagbaarheid van 25% voor algemene heffingskorting (CDA_192)**
 Het CDA maakt de algemene heffingskorting voor 25% overdraagbaar naar de minstverdienende partner. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 0,3 mld euro.
- Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding (CDA_201)**
 Het CDA verhoogt de onbelaste reiskostenvergoeding met 2 cent naar 24 cent per kilometer. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 0,2 mld euro.
- Introduceren notionele renteaftrek ondernemingsvermogen in de inkomstenbelasting (CDA_200)**
 Het CDA voert een notionele renteaftrek in over de waarde van het ondernemingsvermogen van ondernemers voor de inkomstenbelasting. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- Invoeren vierschijvenstelsel box 1 (CDA_190_e)**
 Het CDA introduceert een vierschijvenstelsel met een tarief van 34% tot een belastbaar inkomen van 24.094 euro, 40,38% tot 38.139 euro, 46,89% tot 73.159 euro en 54% boven de 73.159 euro. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 9,3 mld euro.

- **Verlagen arbeidskorting (CDA_190_d)**
Het CDA verlaagt de arbeidskorting tot 868 euro op het eerste knikpunt, 4514 euro op het tweede knikpunt en 4952 euro op het maximum. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 4,4 mld euro.
- **Aanpassen maximaal aftrektarief naar tweede schijftarief (40,38%) (CDA_198)**
Het CDA verlaagt het maximale aftrektarief voor aftrekposten naar het tweede schijftarief van 40,38%. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 2,3 mld euro.
- **Invoeren huishoudensheffing (CDA_157_c)**
Het CDA voert op gemeentelijk niveau een huishoudensheffing in. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 2,0 mld euro. Het CDA roomt deze lastenverzwaring af via het gemeentefonds.
- **Afschaffen inkomensafhankelijke combinatiekorting (CDA_197)**
Het CDA schaft de inkomensafhankelijke combinatiekorting af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 1,5 mld euro.
- **30%-regeling beperken tot sectoren ICT en techniek (CDA_236)**
Het CDA beperkt de 30%-regeling tot de sectoren ICT en techniek. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,5 mld euro.
- **Invoeren voorheffing op forfaitair rendement in box 2 (CDA_242)**
Het CDA voert een jaarlijkse voorheffing in box 2 in over een forfaitair rendement van 4% op de boekwaarde van het vermogen in de vennootschap. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,4 mld euro. Op EMU-basis is de opbrengst 1,3 mld in 2028 en is de structurele opbrengst beperkt, omdat de voorheffing kan worden verrekend. Er zijn uitvoeringstechnische risico's, omdat moet worden bijgehouden wat gedurende het bestaan van een vennootschap aan voorheffing is geheven.
- **Aftoppen mkb-winstvrijstelling op 75.000 euro (CDA_246)**
Het CDA topt de mkb-winstvrijstelling af op een winst van 75.000 euro. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,3 mld euro.
- **Verlagen hoogste grens eigenwoningforfait naar 1.000.000 euro (CDA_245)**
Het CDA verlaagt de hoogste schijfgrens van het eigenwoningforfait naar 1 mln euro. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,2 mld euro.
- **Beperken afschrijving gebouwen in eigen gebruik in de inkomstenbelasting (CDA_211)**
Het CDA beperkt de afschrijving op gebouwen in eigen gebruik in de inkomstenbelasting tot de WOZ-waarde. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,1 mld euro. Op EMU-basis is de opbrengst 0,2 mld euro in 2028.
- **Fiscaliseren Wlz-premie (CDA_194)**
Het CDA heft de Wlz-premie in alle vier de schijven van box 1 en stelt het premietarief zo vast dat langdurige zorg volledig met premieopbrengsten gedekt wordt. Het premietarief daalt van 9,65% naar 6,58%. De maatregel is budgetneutraal vormgegeven, doordat de totale schijftarieven in box 1 (inclusief premies volksverzekeringen) gelijk blijven.
- **Verhoging maximumpremiegrens IAB en verschuiving van de nominale premie naar het IAB-tarief (Zvw) (CDA_195)**
Het CDA verhoogt de maximumpremiegrens voor de inkomensafhankelijke bijdrage (IAB) in de Zorgverzekeringswet (Zvw) naar 200.000 euro en compenseert dit met een lagere IAB-premie. Daarnaast verlaagt CDA de nominale zorgpremie met 10% en compenseert dit met een hogere IAB-premie. De maatregel is budgetneutraal maar betekent een verschuiving van lasten van gezinnen naar bedrijven van 2,1 mld euro. Omdat het CDA de collectieve middelen in de Zvw aanpast zonder de private verzekeringsmarkt te wijzigen, bestaat het risico dat de Europese Commissie dit zal beoordelen als staatssteun.

Vermogen en winst

- **Verlagen hoge tarief vennootschapsbelasting (CDA_213)**
Het CDA verlaagt het tarief in de tweede schijf van de vennootschapsbelasting met 0,8%-punt naar 25%. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven van 1,0 mld euro.

- **Verhogen KIA, EIA, MIA en VAMIL (CDA_219)**
Het CDA verhoogt de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (KIA), de energie-investeringsaftrek (EIA), de Milieu-investeringsaftrek (MIA) en de Willekeurige afschrijving milieu-investeringen (VAMIL). Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 0,5 mld euro.
- **Lastenverlichting WBSO (CDA_202_b)**
Het CDA verruimt het budget van de Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelingswerk. Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- **Invoeren ozb-gebruikersdeel (CDA_157_a)**
Het CDA introduceert een onroerendezaakbelasting voor gebruikers als extra belastinggebied voor gemeenten. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 2,0 mld euro. Het CDA roomt deze lastenverzwaring af via het gemeentefonds.
- **Afschaffen vrijstelling dividendbelasting inkoop eigen aandelen (CDA_203)**
Het CDA schaft de vrijstelling in de dividendbelasting bij de inkoop van eigen aandelen af. Dit is een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,8 mld euro. Deze raming kent een hoge onzekerheid vanwege aanzienlijke gedragsreacties, waaronder mogelijke verplaatsing van de fiscale vestigingsplaats van beursgenoteerde bedrijven.
- **Belasten werkelijk rendement box 3 o.b.v. vermogensaanwas (CDA_210)**
Het CDA voert ter vervanging van het huidige box 3-stelsel een heffing op werkelijk rendement in box 3 in met een heffingsvrij inkomen van 1000 euro, een tarief van 37%, een forfaitair rendement voor eerste woning voor eigen gebruik van 4% en een verliesdrempel van 500 euro. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,8 mld euro.
- **Aanpassing tarieven erf- en schenkbelasting (CDA_206)**
Het CDA voert een derde schijf in de erf- en schenkbelasting in voor verkrijgingen boven de 500.000 euro. Het tarief in deze schijf ligt 10%-punt hoger dan in de tweede schijf. Daarnaast voert het CDA in dat in de schenkbelasting slechts eenmalig gebruik kan worden gemaakt van de ruimte binnen de eerste en tweede schijf. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,6 mld euro. Deze maatregel kent uitvoeringstechnische risico's omdat giften moeten worden bijgehouden over de levensloop.
- **Invoeren financiële transactiebelasting (CDA_204)**
Het CDA voert een financiële transactiebelasting in met een tarief van 0,3% op aandelentransacties van beursgenoteerde bedrijven met een marktkapitalisatie van minimaal 1 mld euro. Dit is een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,5 mld euro en voor bedrijven van 0,1 mld euro.

Klimaat en milieu

- **Verlagen brandstofaccijns (CDA_252)**
Het CDA verlaagt de accijns op brandstof. Dit is een taakstellende lastenverlichting van 0,7 mld euro voor gezinnen en van 0,2 mld euro voor bedrijven.
- **Verlagen mrb emissievrije auto's (CDA_222)**
Het CDA voert een korting van 40% in de mrb in voor emissievrije voertuigen, als correctie voor het meergewicht door het accupakket. Dit is een lastenverlichting van 0,5 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.
- **Invoeren vignet (CDA_181)**
Het CDA voert een vignet in van circa 85 euro voor alle personenauto's en bestelauto's die gebruik maken van het Nederlandse wegennet. Dit is een lastenverzwaring van 0,7 mld euro voor gezinnen, van 0,2 mld euro voor bedrijven en van 0,3 mld euro voor het buitenland.
- **Aanpassen tarieven mrb (CDA_221)**
Het CDA past de tarieven in de mrb aan zodat het gewicht van het voertuig zwaarder meetelt. Dit is een lastenverzwaring van 0,4 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.
- **Gedifferentieerde vliegbelasting (CDA_217)**
Het CDA differentieert de vliegbelasting naar gevlogen afstand en schaft de vrijstelling voor transferpassagiers af. Dit is een beperkte lastenverzwaring voor gezinnen en een lastenverzwaring van 0,1 mld euro voor bedrijven en van 0,4 mld euro voor het buitenland.

- **Afschaffen mrb kwarttarieven (CDA_255)**
Het CDA schaft de kwarttarieven in de mrb af. Dit is een lastenverzwaring van 0,2 mld euro voor gezinnen en een beperkte lastenverzwaring voor bedrijven.
- **Invoeren congestieheffing (CDA_235_a, CDA_235_b, CDA_235_c, CDA_235_d)**
Het CDA voert een congestieheffing in, die gedifferentieerd wordt naar plaats en tijd. Naast de opbrengsten door invoering van de heffing, zorgt dit, door een afname van het aantal gereden kilometers, voor lagere opbrengsten in de brandstofaccijnzen en bpm. Per saldo is dit een lastenverzwaring van 0,2 mld euro voor gezinnen en een beperkte lastenverzwaring voor bedrijven.
- **Aanpassen energiebelasting (CDA_218)**
Het CDA verhoogt de tarieven voor aardgas in de vierde en vijfde schijf van de energiebelasting met respectievelijk 11 cent en 16 cent. Daarnaast verhoogt het CDA de belastingvermindering in de energiebelasting met 22,50 euro. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 0,2 mld euro en een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,4 mld euro.

Overig

- **Afschaffen diverse verlaagde btw-tarieven (CDA_247)**
Het CDA hevelt diverse productcategorieën over naar het algemene btw-tarief van 21%. De maatregel heeft onder andere betrekking op logiesverstrekking, uitgezonderd kamperen. Dit is een lastenverzwaring van 1,0 mld euro voor gezinnen en van 0,3 mld euro voor bedrijven.
- **Verhogen tabaksaccijnzen en invoeren verbruiksbelasting op e-sigaretten (CDA_259)**
Het CDA verhoogt de tabaksaccijnzen en voert een verbruiksbelasting in op e-sigaretten. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,4 mld euro.
- **Invoering digitale dienstenbelasting (CDA_224)**
Het CDA voert een digitale dienstenbelasting in met een tarief van 3% over de bruto-opbrengst. Dit is een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,3 mld euro.
- **Invoeren belasting op suiker (CDA_233)**
Het CDA voert een belasting in voor productgroepen op basis van hun suikergehalte. Deze heffing wordt bij producenten aan het begin van de keten geheven. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,3 mld euro.
- **Experimenten softdrugs (CDA_171)**
Het CDA voert een experiment uit voor het telen, verkopen en gebruiken van softdrugs. Dit is een taakstellende lastenverzwaring van 0,2 mld euro voor gezinnen. De opbrengsten ontstaan bijvoorbeeld door het veilen van vergunningen, een nationale verbruiksbelasting of dividenduitkeringen door een staatsbedrijf.
- **Verhogen kansspelbelasting (CDA_225)**
Het CDA verhoogt de kansspelbelasting. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,2 mld euro.

Tabel 12.8 Lastenmutaties t.o.v. basispad in 2028, ex ante, mld euro

(-) betekent lastenverlichting, (+) betekent lastenverzwaring.	2028
Inkomen en arbeid	-1,9
Afschaffen afbouw algemene heffingskorting (CDA_190_a)	-13,6
Afschaffen afbouw arbeidskorting (CDA_190_b)	-7,6
Verlagen afbouwpercentage ouderenkorting (CDA_190_c)	-0,5
Uniformeren tarief box 2 (CDA_243)	-0,4
Introduceren overdraagbaarheid van 25% voor algemene heffingskorting (CDA_192)	-0,3
Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding (CDA_201)	-0,2
Introduceren notionele renteaftrek ondernemingsvermogen in de inkomstenbelasting (CDA_200)	-0,2

Invoeren vierschijvenstelsel box 1 (CDA_190_e)	9,3
Verlagen arbeidskorting (CDA_190_d)	4,4
Aanpassen maximaal aftrektarief naar tweede schijftarief (40,38%) (CDA_198)	2,3
Invoeren huishoudensheffing (CDA_157_c)	2,0
Afschaffen inkomensafhankelijke combinatiekorting (CDA_197)	1,5
30%-regeling beperken tot sectoren ICT en techniek (CDA_236)	0,5
Invoeren voorheffing op forfaitair rendement in box 2 (CDA_242)	0,4
Aftoppen mkb-winstvrijstelling op 75.000 euro (CDA_246)	0,3
Verlagen hoogste grens eigenwoningforfait naar 1.000.000 euro (CDA_245)	0,2
Beperken afschrijving gebouwen in eigen gebruik in de inkomstenbelasting (CDA_211)	0,1
Fiscaliseren Wlz-premie (CDA_194)	0,0
Verhoging maximumpremiegrens IAB en verschuiving van de nominale premie naar het IAB-tarief (Zvw) (CDA_195)	0,0
Vermogen en winst	3,2
Verlagen hoge tarief vennootschapsbelasting (CDA_213)	-1,0
Verhogen KIA, EIA, MIA en VAMIL (CDA_219)	-0,5
Lastenverlichting WBSO (CDA_202_b)	-0,2
Invoeren ozb-gebruikersdeel (CDA_157_a)	2,0
Afschaffen vrijstelling dividendbelasting inkoop eigen aandelen (CDA_203)	0,8
Belasten werkelijk rendement box 3 o.b.v. vermogensaanwas (CDA_210)	0,8
Aanpassing tarieven erf- en schenkbelasting (CDA_206)	0,6
Invoeren financiële transactiebelasting (CDA_204)	0,6
Klimaat en milieu	1,3
Verlagen brandstofaccijns (CDA_252)	-0,9
Verlagen mrb emissievrije auto's (CDA_222)	-0,6
Invoeren vignet (CDA_181)	1,2
Aanpassen tarieven mrb (CDA_221)	0,5
Gedifferentieerde vliegbelasting (CDA_217)	0,5
Afschaffen mrb kwarttarieven (CDA_255)	0,2
Invoeren congestieheffing (CDA_235_a, CDA_235_b, CDA_235_c, CDA_235_d)	0,2
Aanpassen energiebelasting (CDA_218)	0,2
Overig	2,7
Afschaffen diverse verlaagde btw-tarieven (CDA_247)	1,3
Verhogen tabaksaccijns en invoeren verbruiksbelasting op e-sigaretten (CDA_259)	0,4
Invoering digitale dienstenbelasting (CDA_224)	0,3
Invoeren belasting op suiker (CDA_233)	0,3
Experimenten softdrugs (CDA_171)	0,2
Verhogen kansspelbelasting (CDA_225)	0,2